

Praha 17.9.2004

57

Výskyt tuberkulózy v ČR v roce 2003

Tuberkulóza je závažné infekční onemocnění, proto je mu věnována pozornost řady zdravotnických institucí a podléhá nejen epidemiologickému, ale i statistickému sledování, a to na evropské i mezinárodní úrovni. Od roku 1959 vychází každoročně publikace s podrobným rozbohem výskytu nemoci a výsledků léčby.

Zdrojem dat o tuberkulóze a jiných mykobakteriázách je Registr tuberkulózy (RTBC). Do roku 2002 (včetně) zpracovával Registr tuberkulózy ÚZIS ČR a registr byl součástí Národního zdravotnického informačního systému (NZIS).

Od roku 2003 se tento registr stal součástí Informačního systému Hygienické služby. RTBC je provozován jako webová aplikace s centrální databází. Krajské hygienické stanice vkládají data do registru prostřednictvím internetového připojení přes zabezpečený protokol https. Nedílnou součástí se stala i databáze bacilární TBC.

Správcem RTBC je Ministerstvo zdravotnictví, odbor hygieny a epidemiologie (MZ/HEM), zpracovatelem na celostátní úrovni je Koordinační středisko pro resortní zdravotnické informační systémy (KSRZIS). ÚZIS ČR přebírá z tohoto registru do NZIS potřebné údaje, zpracovává je a zodpovídá za poskytování a zveřejňování statistických výstupů a zabezpečuje kontakty s mezinárodními organizacemi.

Výskyt TBC onemocnění na území ČR byl v roce 2003 historicky nejnižší za celé sledované období. Byl potvrzen snižující se trend rozšíření tohoto onemocnění v posledních desetiletích, který nepřetržitě trvá od roku 1996.

V roce 2003 bylo hlášeno 1 162 případů TBC (742 mužů a 420 žen), o 38 méně než v předchozím roce (1 200). Prevalence onemocnění se snížila o 3,2 % proti roku 2002. V přepočtu na 100 tis. obyvatel došlo k meziročnímu poklesu z 11,8 na 11,4 oznámených onemocnění (14,9 mužů a 8,0 žen). Ze všech hlášených případů tuberkulózy bylo 756 bakteriologicky ověřeno (734 v roce 2002), tj. 65 %. Nejčastěji postiženým orgánem bylo stejně jako v předchozích letech dýchací ústrojí, především plíce.

TBC onemocnění dýchacího ústrojí - celkem bylo hlášeno 1 011 případů (687 mužů, 324 žen), z toho 961 nových onemocnění (644 mužů, 317 žen) a 50 recidiv (43 mužů, 7 žen). Bakteriologicky ověřeno bylo 695 hlášených případů TBC dýchacího ústrojí (481 mužů a 214 žen), tj. 68,7 %. Nejčastější diagnózou byla TBC plic s 902 nálezy, dále TBC pohrudnice (33 nálezů), miliární TBC (28 případů), TBC nitrohručních uzlin (25 případů) a ostatní TBC dýchacího ústrojí (23 případy). Tuberkulóza dýchacího ústrojí se vyskytovala více než dvakrát častěji u mužů ve srovnání se ženami. Proti předchozímu roku 2002 došlo k poklesu prevalence hlášených onemocnění TBC dýchacího ústrojí z 10,2 na 9,9 v přepočtu na 100 tis. obyvatel. Nejčastějším způsobem zjištění nových

onemocnění TBC dýchacího ústrojí bylo vyšetření pro obtíže (73 %), dále vyšetření při kontaktu osob s rizikovými skupinami (10,4 %), pitvou (6 %) a ostatní způsoby (10,6). V roce 2003 se mírně zvýšila bakteriologická ověřenost nových případů.

Jiná TBC onemocnění - hlášeno bylo 151 případů (55 mužů a 96 žen), z toho nově zjištěných onemocnění jinou TBC bylo 149 (55 mužů, 94 žen) a 2 recidivy (2 ženy). Bakteriologicky ověřeno bylo 61 případů (15 mužů, 46 žen), tj. 41 %. Toto onemocnění se vyskytuje častěji u žen než u mužů. Ve srovnání s předchozím rokem se prevalence onemocnění jinou TBC mírně snížila. Nejčastější diagnózou při jiné TBC stejně jako v loňském roce byla tuberkulózní periferní lymfadenopatie (56 onemocnění), dále tuberkulóza kostí a kloubů (43 případy), tuberkulóza močové a pohlavní soustavy (27 onemocnění), tuberkulóza kůže (10 případů) a miliární TBC a TBC jiných orgánů (15 případů).

Onemocnění mykobakterií jinou než TBC se vyskytlo ve 126 případech (109 případů v roce 2002), tzn. 1,2 onemocnění na 100 tis. obyvatel. Nově zjištěných mykobakterií dýchacího ústrojí bylo 100, recidiv 14, dále bylo zaznamenáno 12 případů mimoplicní mykobakterií. Toto onemocnění mělo v posledních dvou letech nepatrně rostoucí trend související pravděpodobně se stárnutím populace.

Struktura výskytu TBC onemocnění - z hlediska věku postižených je výrazně nejvyšší TBC nemocnost v kategorii osob nad 75 let (31,7 nemocných na 100 tis. obyvatel dané věkové skupiny). Proti jiným letům trochu „vyskočila“ nemocnost mezi 45 - 59 roky věku především u mužů, a to hlavně TBC dýchacího ústrojí.

Z hlediska územního uspořádání byl nejvyšší výskyt TBC onemocnění hlášen v kraji Hl. m. Praha (16,7 případů na 100 tis. obyvatel), v Karlovarském kraji (16,4) a Moravskoslezském kraji (13,3); vyšší nemocnost než byl průměr republiky (11,4) kromě výše jmenovaných krajů ještě zaznamenal Ústecký kraj (12,2) a Plzeňský kraj (12,4). WHO a EU považují za kritérium nízké prevalence 20 onemocnění na 100 tis. obyvatel, tuto hranici v ČR druhým rokem za sebou nepřekročil žádný kraj.

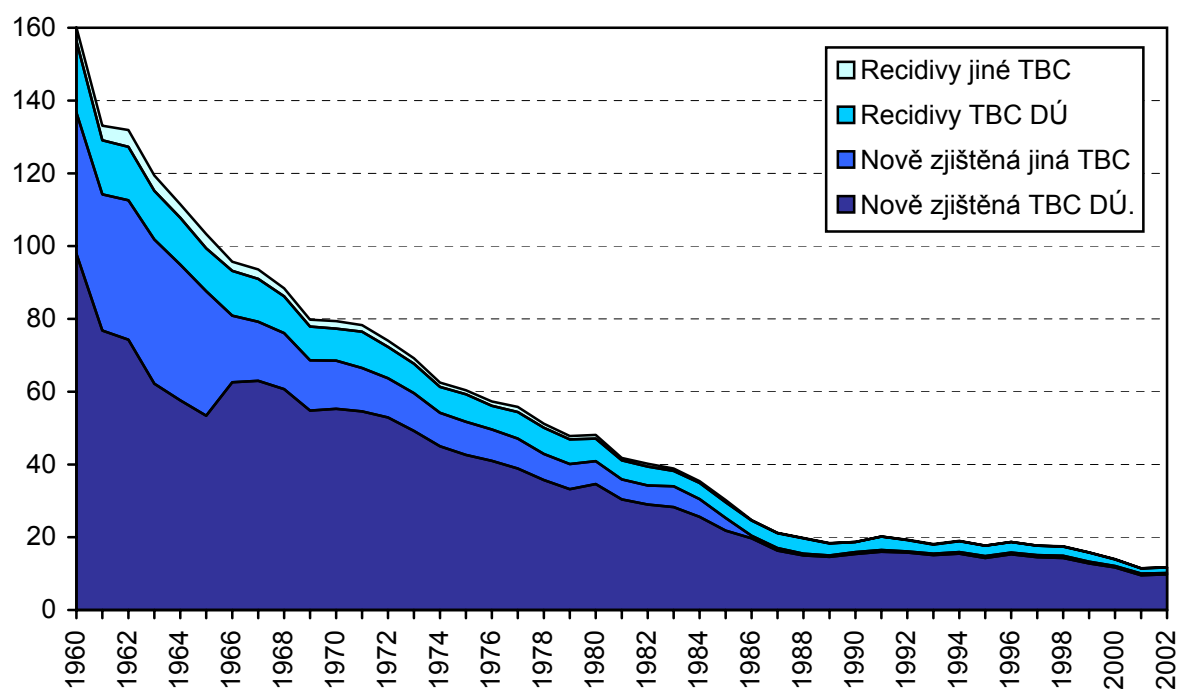
V roce 2003 bylo registrováno 126 cizinců nemocných tuberkulózou, tzn. 10,8 % ze všech TBC onemocnění; za cizince je v tomto případě považována osoba narozená mimo území ČR. Proti roku 2002, kdy bylo registrováno 164 cizinců se 13,7 % podílem na této nemocnosti, došlo ke snížení výskytu onemocnění u cizinců o 23 % a snížení jejich podílu na celkové TBC nemocnosti o téměř 3 procentní body. Nejvíce nemocných pocházelo z Ukrajiny (21), Vietnamu (21), ze Slovenska (19) a Ruska (11). Mezi bezdomovci bylo zjištěno 38 případů tuberkulózy pouze dýchacího ústrojí.

Do Registru TBC bylo v roce 2003 hlášeno 56 úmrtí (74 v roce 2002), z toho 55 na TBC dýchacího ústrojí a 1 na jinou TBC; 52 osob nebylo dříve léčeno antituberkulotiky. Nejvyšší úmrtnost byla ve věkové kategorii nad 75 let (21 osob, tj. 37,5 %).

Epidemiologická situace tuberkulózy byla v roce 2003 nejlepší v celé sledované historii, bylo hlášeno nejméně případů onemocnění. Proti předchozímu roku byl zaznamenán i menší počet TBC onemocnění v rizikové skupině cizinců. Z hlediska mezinárodního srovnání patříme k zemím s nízkým výskytem nemoci, a to ve všech krajích ČR.

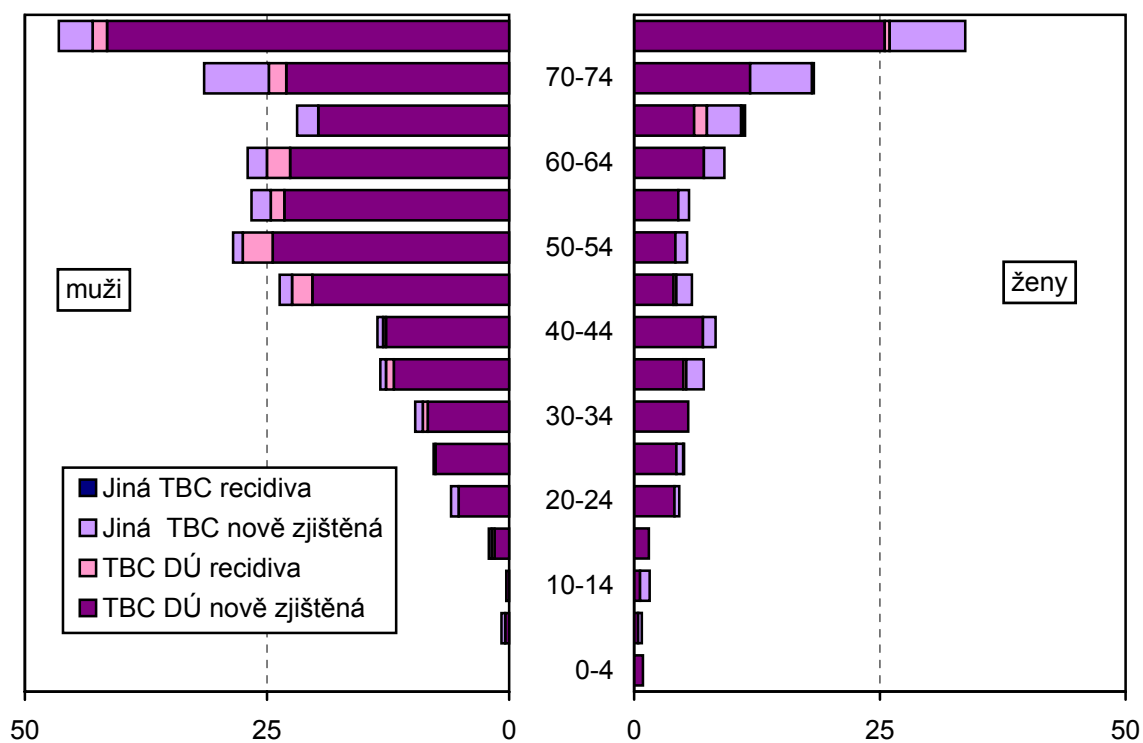
Vypracovala: Ing. Alena Ondračková

Vývoj počtu hlášených onemocnění TBC na 100 000 obyvatel

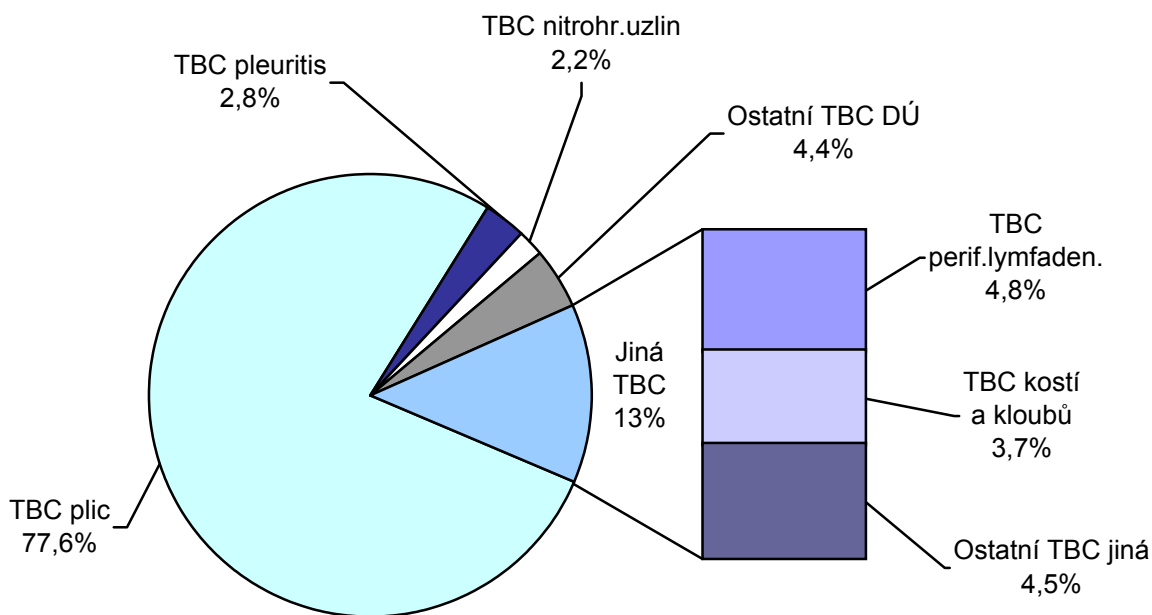

Struktura TBC podle věku

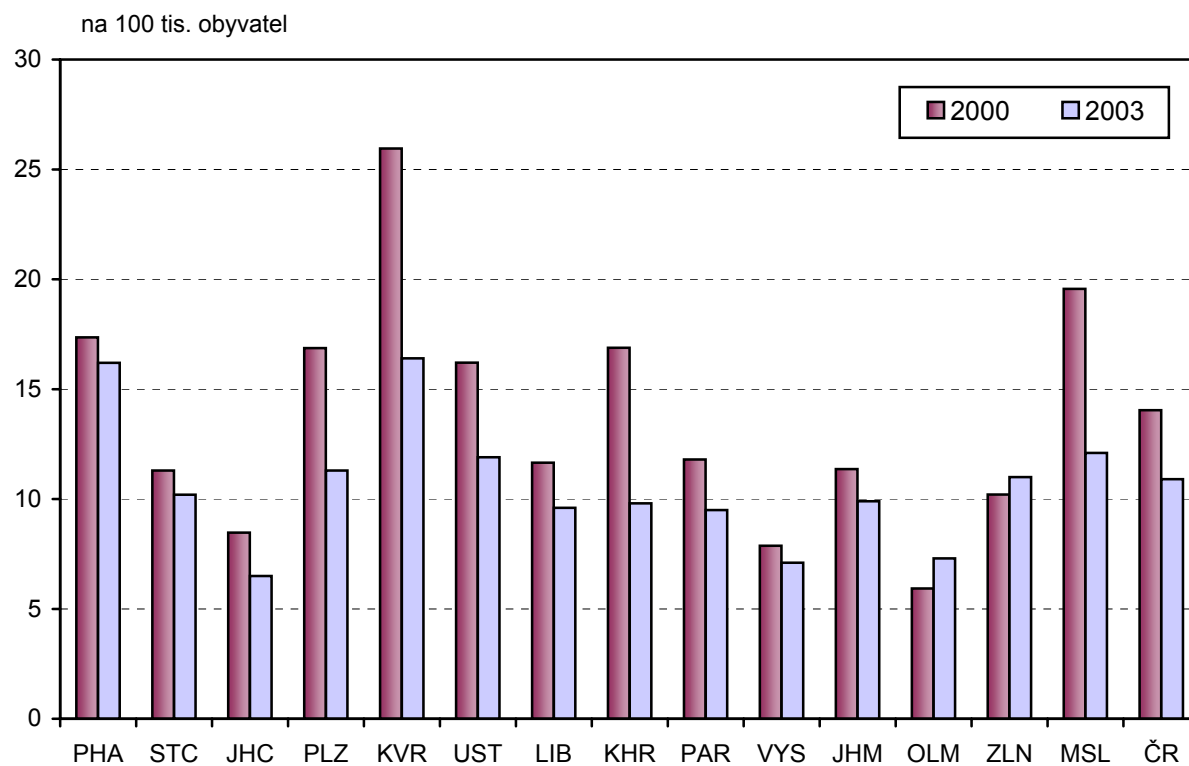
na 100 000 mužů/žen

Struktura hlášené TBC podle diagnóz

Incidence TBC v krajích ČR

Počet hlášených onemocnění TBC na 100 000 obyvatel

